

แนวทางปฏิบัติในการได้มาซึ่งสัญชาติไทย: กรณีกลุ่มนักศึกษาไร้สัญชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

A Guideline to Acquire Thai Nationality: In Case of Chiang Mai Rajabhat University

Students Nationality-Lessness Group

อัญลันต์ กมลนันท์^{1*} และณฐ์ นารินทร์²

Annalin Kamolnanthakit^{1*} and Nat Narinth²

^{1,2}อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

^{1,2}Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Chiang Mai University

*Corresponding Author Email: kamolannalin@gmail.com

Received: 7 June 2023

Revised: 19 June 2023

Accepted: 26 June 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ เป็นบทความที่กล่าวถึงแนวทางปฏิบัติในการได้มาซึ่งสัญชาติไทย กรณีกลุ่มนักศึกษาไร้สัญชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ข้อสรุปจากการสัมภาษณ์นักศึกษากลุ่มไร้สัญชาติ พบว่านักศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจ ขั้นตอนวิธีการและสิทธิการเข้าถึงสัญชาติไทยโดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาไร้สัญชาติที่กำลังศึกษาอยู่รวมถึงกลุ่มที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปัจจุบันจะมีกฎหมายหลายฉบับที่บัญญัติเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสัญชาติไทย แต่ก็ยังก่อให้เกิดความสับสนในทางปฏิบัติ ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว บทความวิชาการนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจถึงกฎหมาย หลักเกณฑ์และขั้นตอนการขอสัญชาติไทยแก่นักศึกษาที่ไร้สัญชาติ รวมถึงการนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสถานะของบุคคล โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนการขอสัญชาติไทยรวมถึงคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสัญชาติ

คำสำคัญ: แนวทางปฏิบัติ, การได้มาซึ่งสัญชาติไทย, กลุ่มนักศึกษาไร้สัญชาติ

Abstract

This academic article is about the guideline in practice to acquire Thai nationality in case the group of nationality-lessness students Chiang Mai Rajabhat University. The conclusion from interviewing the group of nationality-lessness students found that students lack of understanding, method process and the rights to acquire Thai nationality especially the group of nationality-lessness students currently studying include the group of graduated. However, many laws in the present about acquiring Thai nationality but also that have caused confuse in practice. Therefore, in order to solve the following problems, this article is objective for giving knowledge in the law, regulation and process to acquire Thai nationality for nationality-lessness students including apply to be the guideline for resolve the problem in the person's status by relevant laws, process for applying Thai nationality and also the judgment from Supreme Court about acquiring nationality.

Keywords: A Guideline, Acquire Thai Nationality, The Group of Nationality-Lessness Students

บทนำ

คำว่า “สัญชาติ” หมายถึง สภาพหรือสถานะของบุคคลตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ โดยถือว่าเป็นสิ่งผูกพันทางการเมืองและจิตใจของบุคคลไว้กับรัฐใดรัฐหนึ่งประกอบ (ประพันธ์ เนติวุฒิ, 2547)

ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช (2563) ได้กล่าวถึง “สัญชาติ” ว่าเป็นข้อความคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานะและความสามารถของบุคคล ทำหน้าที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของบุคคลทางการเมือง เป็นข้อความคิดทางกฎหมายที่ถูกสร้างขึ้นโดยมนุษย์ รัฐอธิปไตยเท่านั้นที่มีอำนาจในการให้สัญชาติแก่บุคคล

ชุมพร ปัจจุสานนท์ (2546) ได้ให้คำจำกัดความคำว่า “สัญชาติ” ในแง่มุมของกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง และกฎหมายภายในของแต่ละรัฐ ซึ่งอาจมีมุมมองที่คล้าย ๆ กัน หากแต่จะเน้นความสำคัญของสัญชาติที่แตกต่างกันออกไป โดย “สัญชาติ” หมายถึง ความผูกพันทางกฎหมายและการเมืองที่บุคคลมีต่อรัฐ เป็นความผูกพันที่รัฐเป็นผู้กำหนดเพื่อการรับรองสถานะของบุคคลตามกฎหมาย โดยคำนึงถึงความใกล้ชิดความผูกพันที่บุคคลมีต่อรัฐเจ้าของสัญชาติ

จึงสรุปได้ว่า “สัญชาติ” หมายถึง สิ่งที่กำหนดความสัมพันธ์และหน้าที่ของบุคคลที่มีต่อรัฐ โดยรัฐแต่ละรัฐจะได้กำหนดเงื่อนไข หลักเกณฑ์การได้สัญชาติไว้ในกฎหมาย ซึ่งบุคคลเมื่อได้รับสัญชาติแล้วย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่อรัฐผู้ให้สัญชาติ

ดังนั้น “คนไร้สัญชาติ” จึงหมายถึง บุคคลที่ไม่ได้รับการบันทึกในสถานะคนถือสัญชาติของรัฐใดบนโลกนี้ ซึ่งสถานการณ์ปัจจุบันนี้ในประเทศไทยพบว่าปัญหาคนไร้สัญชาติเกิดจากการเคลื่อนย้ายประชากรข้ามประเทศ การเข้ามาเพื่อประกอบอาชีพแรงงานไม่ว่าจะโดยถูกกฎหมายหรือไม่ถูกกฎหมาย ความอดอยากยากจน รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพเข้ามาประกอบอาชีพในเขตเมืองมีจำนวนมากขึ้นและได้อาศัยเป็นเวลานานจนเกิดมีครอบครัว มีลูก มีหลาน ก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายที่ตามมาจนต้องตกเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติ ครั้นได้ดำเนินการผลักดันให้คนกลุ่มนี้ออกจากประเทศก็พบว่าไม่สามารถกลับสู่ประเทศต้นทางได้เนื่องจากไม่มีหลักฐานรับรองสถานะทางกฎหมาย

ถึงแม้ว่าหลักสิทธิมนุษยชนจะกำหนดให้ “บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายในทุกแห่งหน” ซึ่งประเทศไทยในฐานะภาคีสมาชิกก็ได้มีกฎหมายเพื่อให้สิทธิในการได้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดตามสายโลหิตของบิดาหรือมารดาที่มีสัญชาติไทย ส่วนกรณีที่เกิดในคนไทยแต่บิดาและมารดาไม่ได้มีสัญชาติไทยนั้นไม่ได้ตัดสิทธิบุคคลที่เกิดในประเทศไทยนั้นโดยทันที แต่มีเงื่อนไขทางกฎหมายเกี่ยวกับการได้สัญชาติไทยอยู่หากได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่สำคัญนั้น อันเป็นสิ่งที่ควรได้รับรู้และสร้างความเข้าใจ ให้แก่กลุ่มบุคคลผู้ไร้สัญชาตินี้ เพราะการตกเป็นบุคคลไร้สัญชาตินั้นส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานหลายประการ

สำหรับสถานการณ์นักศึกษาไร้สัญชาติในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ปัจจุบันนี้ พบว่ามีจำนวนกลุ่มนักศึกษาไร้สัญชาติได้สนใจเข้าศึกษาเป็นจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นในหลายคณะวิชา แม้ว่านักศึกษากลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะได้ขึ้นทะเบียนประวัติคนไร้รัฐไร้สัญชาติ และมีบัตรประจำตัวคนไม่มีสัญชาติไทยแล้ว แต่สิทธิขั้นพื้นฐานบางอย่างได้ถูกจำกัดเพราะไม่ได้มีสัญชาติไทย นอกจากนี้ในผลระยะยาวพบว่าเมื่อนักศึกษาเหล่านี้ได้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว หากไม่มีความรู้แนวทางปฏิบัติทางกฎหมายย่อมเสียโอกาสในการประกอบอาชีพที่ตนได้ตั้งเป้าหมายไว้ เช่น อาชีพบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการครูที่กฎหมายวางข้อกำหนดให้สำหรับบุคคลที่มีสัญชาติไทย และยังมีงานอีก 27 ประเภทตามประกาศของกระทรวงแรงงานที่จำกัดสิทธิโดยเด็ดขาดไม่ให้คนไร้สัญชาติประกอบอาชีพ

ดังนั้น การจัดการปัญหาให้แก่กลุ่มนักศึกษาไร้สัญชาติได้เข้าถึงสิทธิการได้สัญชาติไทย โดยการสำรวจและศึกษาถึงสภาพปัญหา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องและการจัดการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายให้นักศึกษากลุ่มนี้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนานักศึกษาสู่เป้าหมายการมีอาชีพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อันเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และจะเป็นโอกาสของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ในการสร้างบุคลากรที่หลากหลายสู่การรับใช้สังคมไทย

บทวิเคราะห์

บทความวิชาการนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 หัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ข้อจำกัดสิทธิของกลุ่มคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ

พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร (2559) ได้กล่าวถึงคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติว่า หมายถึง กลุ่มคนชายขอบ หรืออาจถูกเรียกว่า คนต่างด้าว ซึ่งได้เข้ามาอยู่ในประเทศ โดยไม่ปรากฏชื่อและหลักฐานที่อยู่ในทะเบียนราษฎร ถือว่าในทางกฎหมายเป็นผู้มีความผิด ข้อหาการลักลอบเข้าเมือง กลุ่มคนเหล่านี้ขาดสิทธิในความคุ้มครองอันพึงมีโดยเฉพาะการรับรองสิทธิในสัญชาติ โดยรัฐเจ้าของสัญชาติ ถูกจำกัดสิทธิอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในรัฐทุกรัฐที่พวกเขาอาศัยอยู่

ดรณี ไพศาลพาณิชย์กุล (2559) ได้ศึกษาเรื่องสิทธิที่จะได้รับการรับรองความเป็นบุคคลตามกฎหมาย: ศึกษากรณีสิทธิที่จะได้รับการจดทะเบียนคนเกิดและทะเบียนคนอยู่ในรัฐไทย พบว่า สภาพการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการรับรองสถานะความเป็นบุคคลตามกฎหมายมีความแตกต่างจากบุคคลที่มีสัญชาติไทย ถึงแม้ว่าสิทธิที่จะได้รับการรับรองความเป็นบุคคลตามกฎหมาย เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับมนุษย์ทุกคนและได้รับการรับรองโดยกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนหลายฉบับ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และการเมือง ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติพบว่า การจดทะเบียนคนเกิดเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะถือว่าการรับรองสิทธิแรกของเด็กภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ยังพบว่า การจดทะเบียนคนเกิดนั้นเป็นขั้นตอนแรกของการประกันสิทธิในการมีชีวิตรอดจนนำไปสู่สิทธิในการได้รับบริการที่มีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม ได้ค้นพบข้อจำกัดอุปสรรคทางกฎหมายในการจดทะเบียนคนเกิด ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้กับบุคคลที่มีสถานะบุคคลตามกฎหมายสัญชาติ กฎหมายคนเข้าเมืองลักษณะต่างๆ หรือ กรณีที่เป็นบุตรของบิดามารดา ผู้มีสัญชาติไทยนั่นเอง

อัสซุรธรรม เปาะหะ (2560) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาของคนไร้รัฐไร้สัญชาติ กรณีศึกษา: บ้านห้วยหยวกป่าโซ ตำบลแม่สลองในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิการศึกษาของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติในหมู่บ้านห้วยหยวกป่าโซ มี 3 ปัจจัย ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านตัวบุคคล (2) ปัจจัยด้านสถานศึกษา และ (3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เหล่านี้ทำให้คนไร้รัฐไร้สัญชาติ ถูกกระทบสิทธิทางการศึกษาเป็นอย่างมาก ที่เห็นได้ชัด คือปัจจัยด้านสถานะของบุคคล กล่าวคือยังไม่เปิดกว้างในการเข้าถึงแหล่งทุนการศึกษาของรัฐ เช่น กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) เป็นต้น

จากข้อจำกัดของสิทธิคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าบุคคลเหล่านี้ถูกจำกัดสิทธิในหลาย ๆ ด้าน และเป็นปัญหาอย่างยาวนาน ซึ่งโดยส่วนมากเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน จนกระทั่งมีการสมรสและมีบุตรที่เกิดในประเทศไทย บุคคลเหล่านี้พูดและฟังภาษาไทยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่เกิดในประเทศไทย มีสิทธิที่จะได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิดโดยหลักดินแดน แต่บางครั้งการที่เด็กเหล่านี้ไม่มีความรู้ความเข้าใจทางด้านกฎหมาย รวมถึงกระบวนการได้มาซึ่งสัญชาติไทย ที่ถูกต้อง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้แนวทางปฏิบัติในการได้มาซึ่งสัญชาติไทย

2. ปัญหาและความสำคัญในการได้มาซึ่งสัญชาติไทย

ปัญหาที่สำคัญของคนไร้รัฐไร้สัญชาติคือการถูกเลือกปฏิบัติ ซึ่งในเรื่องปัญหาในการได้มาซึ่งสัญชาติไทยนี้ นิติพล คงสมบูรณ์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัญหาในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย พบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีการจัดการเกี่ยวกับคนไร้สัญชาติที่ไม่ชัดเจน เนื่องจากประชากรกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาอย่างผิดกฎหมายจึงส่งผลให้การจัดการคนไร้สัญชาติที่ผ่านออกมาในรูปแบบของการจัดการคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้คนไร้สัญชาติเหล่านี้ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานบางประการได้อย่างเทียบเท่ากับบุคคลอื่น จึงส่งผลให้ประชากรกลุ่มนี้ถูกเลือกปฏิบัติและทำให้คนไร้สัญชาติต้องเผชิญกับการถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานหลายประการ และประสบกับปัญหาความต้อโอกาสในการเข้าถึง

สิทธิต่าง ๆ อันจะได้รับบริการจากรัฐ อาทิเช่น สิทธิในการเข้าถึงการศึกษา สิทธิการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา สิทธิในการเดินทาง สิทธิในการประกอบอาชีพบางอย่างสิทธิในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข หรือสิทธิในทางการเมือง เป็นต้น

อนึ่ง ประเทศไทยได้บัญญัติรับรองสิทธิการศึกษาสำหรับเด็กไร้สัญชาติ ซึ่งหลักการดังกล่าวได้ถูกบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าว เมื่อนำมาพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าแม้ว่านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่เป็นคนไร้สัญชาตินั้นมีสิทธิเข้ามาศึกษาในระดับอุดมศึกษาเนื่องจากรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศได้บัญญัติรับรองสิทธิในการเข้าศึกษา แต่นักศึกษากลุ่มนี้จะประสบกับปัญหาภายหลังจากที่นักศึกษาสำเร็จการศึกษาก็คือ การถูกจำกัดในด้านอาชีพบางอาชีพ นอกจากนี้ ยังประสบปัญหาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานด้านต่าง ๆ เช่น การรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมาย การเข้ารับบริการสาธารณะจากรัฐ การรับรองสิทธิเสรีภาพ เป็นต้น

นอกจากนี้ กฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยลงนามผูกพันเป็นภาคีได้บัญญัติรับรองสิทธิการศึกษาให้แก่บุคคลทุกคน ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิการศึกษาในกฎหมายระหว่างประเทศหลายฉบับ เช่น

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948

ข้อ 26(1) “ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา การศึกษาจะต้องให้เปล่าอย่างน้อยในขั้นประถมศึกษาและขั้นพื้นฐาน การศึกษาระดับประถมจะต้องเป็นภาคบังคับ การศึกษาด้านวิชาการและวิชาชีพจะต้องเปิดเป็นการทั่วไป และการศึกษาระดับสูงขึ้นไปจะต้องเข้าถึงได้อย่างเสมอภาคสำหรับทุกคนบนพื้นฐานของคุณสมบัติความเหมาะสม”

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989

ข้อ 28 โดยมีหลักสำคัญว่า “รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษา บนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียม การจัดการศึกษาระดับประถมเด็กทุกคนสามารถเรียนได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาระดับสูงเปิดกว้างแก่ทุกคนบนพื้นฐานความสามารถและทุกวิธีการที่เหมาะสม”

กล่าวโดยสรุป กฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยลงนามผูกพันเป็นภาคี ไม่ว่าจะเป็นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 26(1), อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 28, ต่างมีจุดร่วมที่กำหนดให้รัฐภาคีจัดการศึกษาให้แก่บุคคลทุกคนได้มีสิทธิในการศึกษาอย่างเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งเมื่อนำหลักกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิทางการศึกษาดังกล่าวทั้งหมดนี้เปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 ก็ให้สิทธิและเปิดโอกาสทางการศึกษาให้บุคคลทุกคนไม่ว่าจะเป็นคนมีสัญชาติไทย หรือกลุ่มคนที่ไร้สัญชาติมีสิทธิได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม จึงเห็นได้ว่าสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยในประเทศไทยส่วนใหญ่มักเรียนนักศึกษากลุ่มไร้สัญชาติได้เข้าศึกษาและสำเร็จการศึกษเป็นจำนวนมาก

3. แนวทางปฏิบัติในการได้มาซึ่งสัญชาติไทย: กรณีกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้สถาปนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2467 โดยได้พัฒนามาจากโรงเรียนฝึกหัดครูกรรมประจำมณฑลพายัพ ต่อมาเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนาม วิทยาลัยครูทั่วประเทศว่า “สถาบันราชภัฏ” และได้รับโปรดเกล้าฯ โปรดกระหม่อมลงพระปรมาภิไธยในพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2547 อันมีผลให้สถาบันราชภัฏ เปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยเริ่มมีกลุ่มนักศึกษาไร้สัญชาติเข้ามาเรียนในปี พ.ศ. 2559 จำนวน 1 คน ในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 1 คน ในปี พ.ศ. 2561 จำนวน 11 คน ในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 66 คน ในปี พ.ศ. 2563 จำนวน 93 คน ในปี พ.ศ. 2564 จำนวน 113 คน และในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 140 คน รวมทั้งสิ้น 425 คน ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลุ่มนักศึกษาไร้สัญชาติเข้ารับการศึกษที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยพบว่ากลุ่มของนักศึกษาเหล่านี้ได้แบ่งเป็นประเภทบุคคลที่จัดอยู่ในหมายเลขบัตรประจำตัว ได้แก่ หมายเลข 0 กลุ่มผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน, หมายเลข 6 กลุ่มต่างด้าวที่เข้าเมืองถูกกฎหมาย แต่อยู่

ชั่วคราว เช่น ชาวต่างชาติแต่งงานกับคนไทย และต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แต่อนุมัติให้อยู่ได้ เช่น ชนกลุ่มน้อยชายแดน-ชาวเขา และหมายเลข 7 กลุ่มบุตรของบุคคลประเภทที่ 6 ที่เกิดในประเทศไทย

จากสำรวจโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่ไร้สัญชาติ เพื่อจัดกลุ่มนักศึกษาที่ไร้สัญชาติว่าแต่ละคนอยู่ในกลุ่มใด จึงได้รับข้อมูลโดยจำแนกนักศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักศึกษากลุ่มไร้สัญชาติที่เข้าเกณฑ์การขอสัญชาติโดยใช้หลักดินแดน 2) นักศึกษากลุ่มไร้สัญชาติที่เข้าเกณฑ์การขอสัญชาติหลักสายโลหิต และ 3) นักศึกษากลุ่มไร้สัญชาติที่เข้าเกณฑ์การขอสัญชาติภายหลังการสำเร็จการศึกษา

ดังนั้น การจัดกลุ่มนักศึกษาไร้สัญชาติว่าอยู่ในกลุ่มใดจึงมีความสำคัญ เพราะจะทำให้นักศึกษาเหล่านั้นดำเนินการยื่นขอสัญชาติไทยได้อย่างถูกต้อง ถูกช่องทางไม่สับสนอย่างที่ผ่านมา อันจะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาเป็นอย่างมาก

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่ไร้สัญชาติที่เข้าเกณฑ์การขอสัญชาติภายหลังการสำเร็จการศึกษานั้น แบ่งเป็นหลายกรณี ได้แก่ 1) กรณีที่บิดาหรือมารดาเป็นคนต่างด้าว 2) กรณีที่บิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวแต่นักศึกษาเกิดในประเทศไทย 3) กรณีที่บิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวและนักศึกษาไม่ได้เกิดในประเทศไทย และ 4) กรณีที่ไม่ปรากฏบิดาและมารดา (คนไร้รากเหง้า) รวมถึงกรณีที่ไม่มียุทธศาสตร์การรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมาย

ตามที่ได้ทำการสัมภาษณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่มีความสนใจจะขอสัญชาติไทย ทำให้ทราบถึงข้อมูลของนักศึกษาดังกล่าวว่าส่วนมากมีสถานะทางบุคคลทะเบียนประเภท 0 ซึ่งหมายถึง ชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ และบุตรที่เกิดในไทย และลำดับรองลงไปมีสถานะทางบุคคลทะเบียน ประเภท 7 ซึ่งหมายถึง คนต่างด้าวทั่วไป คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่และบุตรที่เกิดในไทย ดังนี้ จะเห็นได้ว่านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นผู้ที่เกิดในประเทศไทย หากนักศึกษาเหล่านี้ได้รับการจดทะเบียนให้เป็นผู้มีสัญชาติไทยจะส่งผลดีในหลาย ๆ มิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่เรียนนิติศาสตร์ ซึ่งต้องการมีวิชาชีพทนายความ แต่เมื่อสำเร็จการศึกษานักศึกษาไม่มีคุณสมบัติในการสมัครสอบใบอนุญาตทนายความ เนื่องจากต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย ทำให้นักศึกษาขาดโอกาสและยังทำให้ประเทศขาดบุคลากรที่มีคุณภาพไป หรือนักศึกษากลุ่มภาษาที่ต้องการเป็นมัคคุเทศก์ เช่นเดียวกัน กล่าวคือขาดคุณสมบัติในการสมัครสอบใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ เป็นต้น

ตามหลักการสากลเกี่ยวกับการได้สัญชาติ ถือการได้สัญชาติโดยการเกิดซึ่ง 2 ลักษณะ ดังนี้ คือ (1) การได้สัญชาติตามหลักการสืบสายโลหิตจากบิดามารดาที่ให้แก่เกิด (Bloodline principle or Jus Sanguinis) (2) การได้สัญชาติโดยหลักดินแดน (Territorial Principle or Jus Soli) กล่าวคือ ผู้ที่เกิดในดินแดนของประเทศโดยอมจะได้สัญชาติของประเทศนั้นในส่วนการได้สัญชาติไทยนั้นมีแนวทางที่ใกล้เคียงกับหลักการสากลโดยเฉพาะหลักการได้สัญชาติโดยสืบสายโลหิตจากบิดามารดาที่ให้แก่เกิด กล่าวคือ ผู้เกิดโดยบิดาหรือมารดาที่มีสัญชาติไทยไม่ว่าเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาตรา 7(1) ส่วนกรณีการได้สัญชาติโดยหลักดินแดนนั้น เป็นการให้สัญชาติในลักษณะที่มีเงื่อนไข กล่าวคือ ผู้ที่เกิดในประเทศไทยจะไม่ได้สัญชาติไทยถ้าหากมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองชั่วคราวหรือเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และให้เป็นดุลยพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่จะให้บุคคลที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนดเกิด (พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาตรา 7(ทวิ) ประกอบ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 มาตรา 7) ซึ่งต่อมาได้มีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ให้บุคคลที่สามารถขอมีสัญชาติไทย ประกอบด้วย (1) บุตรของชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีเงื่อนไขว่าบิดาหรือมารดาที่เป็นชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ จะต้องอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 15 ปี นับถึงวันที่บุตรมีคำขอสัญชาติไทย และจะต้องมีทะเบียนประวัติที่ทางราชการได้จัดทำไว้แล้ว (2) คนที่เกิดในประเทศไทยโดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวอื่นที่ไม่ใช่ชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องเรียนต่อเนื่องในประเทศไทยจนจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีจากสถาบันการศึกษาในประเทศไทย (3) เด็กนักเรียนนักศึกษาที่เป็นคนไร้รากเหง้า มีเงื่อนไขว่าจะต้องเกิดและอาศัยอยู่ต่อเนื่องในประเทศไทยเป็นเวลาไม่

น้อยกว่า 10 ปี และต้องมีหนังสือรับรองความเป็นคนไร้รากเหง้าที่ออกให้โดยหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงจะขอสัญชาติไทยได้

ดังนั้น แนวทางหรือหลักเกณฑ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งสัญชาติไทย นอกจากพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 อันเป็นกฎหมายหลักแล้วยังมีหลักเกณฑ์อื่น ๆ ที่ใช้ในทางปฏิบัติซึ่งจำแนกพิจารณาได้ ดังนี้

นโยบายที่เกี่ยวกับการศึกษาของคนไร้สัญชาติโดยเฉพาะ เช่น มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย รวม 4 ประการตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ ดังนี้

ประการแรก ขยายโอกาสทางการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทยซึ่งเดิมเคยจำกัดไว้ให้บางกลุ่ม บางระดับการศึกษาเป็นเปิดกว้างให้ทุกคนที่อาศัยในประเทศไทยสามารถเข้าเรียนได้โดยไม่จำกัดระดับ ประเภท หรือพื้นที่ การศึกษาทั้งการรับเข้าเรียน ลงทะเบียนนักศึกษา และการออกหลักฐานการศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาแต่ละระดับตามระเบียบฯ และแนวปฏิบัติ

ประการที่สอง จัดสรรงบประมาณอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวให้แก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาแก่กลุ่มบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอัตราเดียวกับค่าใช้จ่ายรายหัวที่จัดสรรให้แก่เด็กไทย

ประการที่สาม ให้กระทรวงมหาดไทยจัดทำฐานข้อมูล (เลขประจำตัว 13 หลัก) เกี่ยวกับบุคคลที่ไม่มีหลักฐานหรือไม่มีสัญชาติไทย เพื่อประโยชน์ต่อการจำแนกสถานะและการอนุญาตและอำนวยความสะดวกให้แก่เด็กและเยาวชนที่มีข้อกำหนดเฉพาะระเบียบปฏิบัติหรือมีกฎหมายควบคุมเฉพาะให้จำกัดพื้นที่อยู่อาศัยสามารถเดินทางไปศึกษาได้เป็นระยะเวลาตามหลักสูตรระดับนั้น ๆ โดยไม่ต้องขออนุญาตเป็นครั้งคราว ยกเว้นผู้หนีภัยจากการสู้รบ

ประการที่สี่ ให้กระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนที่หนีภัยจากการสู้รบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

กรณีการพิจารณาหลักเกณฑ์ตามเหตุความจำเป็นที่จะต้องมีสัญชาติไทยของนักศึกษาที่เกิดในประเทศไทยและไม่ได้สัญชาติไทยโดยมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวอื่นที่มีใช้ชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์และยังเรียนไม่จบปริญญาตรีแต่ประสงค์จะขอมีสัญชาติไทยหากพิจารณาตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการส่งให้คนที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้รับสัญชาติไทย โดยมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไปและการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 นักศึกษาที่จะขอมีสัญชาติไทยในกรณีเหตุความจำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้จะได้กล่าวถึงเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เท่านั้น ดังนี้

1) มีบิดาหรือมารดาเป็นคนที่ได้รับสัญชาติไทยตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด แต่การให้สัญชาติไทยตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวไม่ครอบคลุมถึงบุตรของบุคคลดังกล่าวที่เกิดในประเทศไทยทำให้บุตรยังคงไม่ได้รับสัญชาติไทย อาทิเช่น เด็กที่เกิดจากบิดาหรือมารดาที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประเพณี 0 กลุ่ม 89 ในกลุ่มนักศึกษาไร้สัญชาติ ต่อมาบิดาหรือมารดานั้นเรียนจบปริญญาตรีและได้รับสัญชาติไทย ตามมาตรา 7 ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2559 โดยขณะยื่นเรื่องขอมีสัญชาติไทย บิดาหรือมารดาคนดังกล่าวมีบุตรที่เกิดในประเทศไทยและไม่ได้สัญชาติไทยอยู่ด้วย การได้สัญชาติไทยของบิดาหรือมารดากรณีนี้ไม่ส่งผลต่อบุตรที่เกิดก่อนวันที่บิดาหรือมารดาได้รับสัญชาติไทย และมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวครอบคลุมเฉพาะตัวบิดาหรือมารดาที่เรียนจบปริญญาตรีเท่านั้น โดยไม่รวมถึงบุตรที่เกิดในประเทศไทยและไม่ได้สัญชาติไทยด้วย กรณีนี้ถ้าบุตรที่กำลังศึกษาเล่าเรียนในสถาบันการศึกษาต้องการขอมีสัญชาติไทยสามารถยื่นเรื่องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเหตุความจำเป็นได้ เป็นต้น

2) มีบิดามารดาเป็นผู้ถือสัญชาติไทย แต่การได้รับสัญชาติของบิดาและมารดานั้น ไม่มีผลต่อการได้สัญชาติของบุตร เช่น เด็กที่เกิดจากบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ต่อมาบิดาหรือมารดาของเด็กนั้นได้รับอนุญาตให้แปลงสัญชาติเป็นไทยหรือได้กลับคืนสัญชาติไทย แต่การได้สัญชาติไทยของบิดาหรือมารดามีผลตามกฎหมาย (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา) ภายหลังวันที่บุตรเกิด ทำให้บุตรยังคงไม่ได้รับสัญชาติไทย เป็นต้น โดยนักศึกษาที่เป็นบุตรจะต้องอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี นับถึงวันที่บุตรนั้นยื่นคำขอมีสัญชาติไทย

จากหลักเกณฑ์ข้างต้น การจดทะเบียนการเกิดมีความสำคัญในฐานะมาตรการหนึ่งที่มีส่วนในการป้องกันมิให้เด็กตกอยู่ในสถานะไร้สัญชาติ หลักการนี้ถูกเพิ่มเติมเข้าในกฎหมายการทะเบียนราษฎรในปี พ.ศ. 2551 จะเห็นได้ว่าหากนักศึกษาทราบว่าเป็นตนเองอยู่ในกลุ่มที่จะขอสัญชาติไทยประเภทใดและการมีความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการยื่นขอสัญชาติ ก็จะทำให้ นักศึกษายื่นขอสัญชาติได้อย่างถูกต้อง เป็นการแก้ปัญหาคนไร้รัฐไร้สัญชาติ ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำอันจะก่อให้เกิดประโยชน์กับนักศึกษา สังคมและประเทศชาติต่อไป

4. วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาถือเป็นบรรทัดฐานในการนำมาปรับใช้ทางปฏิบัติหลักในเรื่องการได้สัญชาติไทยตามหลักสายโลหิตมีคำพิพากษาศาลฎีกาได้วินิจฉัยเป็นหลักการไว้หลายฎีกา เช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 468/2524 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7376/2537 หรือคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 560/2543 ฎีกาทั้งสามฉบับนี้สรุปหลักการได้มาซึ่งสัญชาติได้ว่า การได้สัญชาติไทยโดยหลักสายโลหิตตามบิดาตาม มาตรา 7(1) นั้นผู้ที่เป็นบิดาจะต้องเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายของบุตร กล่าวคือ บิดาจะต้องจดทะเบียนสมรสกับมารดาหรือจดทะเบียนรับรองเด็กที่เกิดเป็นบุตร บุตรจึงจะได้สัญชาติไทยตามบิดา หากวิเคราะห์จากคำพิพากษาศาลฎีกาจึงทำให้การพิจารณา เรื่องการได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักสายโลหิตได้ 2 กรณี ดังนี้

กรณีแรก หากบิดาและมารดาเป็นคนสัญชาติไทย หรือมารดาเป็นคนสัญชาติไทย (ตามหลักสืบสายโลหิตจากมารดา) บิดาเป็นคนสัญชาติอื่นหรือไร้สัญชาติบุตรของบุคคลดังกล่าวย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด ไม่ว่าจะเกิดในประเทศไทยหรือเกิดนอกราชอาณาจักรไทยเพราะเด็กที่เกิดย่อมเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของมารดา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ยกตัวอย่าง เช่น เด็กชายชินนทร์เป็นบุตรของนางสยามล บุคคลสัญชาติไทยกับนายเฮนรีสัญชาติอังกฤษ ไม่ว่าเด็กชายชินนทร์จะเกิดในประเทศไทยหรือเกิดนอกราชอาณาจักรไทย ก็ย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักสืบสายโลหิต จากมารดาโดยผลของมาตรา 7(1) แต่ถ้านางสยามลเป็นผู้เคยมีสัญชาติไทยและได้สละสัญชาติไทยไปแล้วและเด็กชายชินนทร์เกิดภายหลังจากนางสยามลสละสัญชาติไทย เด็กชายชินนทร์ย่อมไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักสายโลหิต เนื่องจากขณะเกิดมารดาไม่ใช่บุคคลสัญชาติไทย หรือกรณีเด็กหญิงวันดีเป็นบุตรของนางคำเหม้ย ชาวจีนที่อยู่ระหว่างการพิสูจน์สัญชาติไทยกับนายตู่อึ้งกลุ่มเงินฮ่ออพยพ เด็กหญิงวันดี ย่อมไม่ได้สัญชาติไทยในขณะที่เกิดเนื่องจากบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว แต่ต่อมาหากผลการพิสูจน์สัญชาติปรากฏว่านางคำเหม้ย มีสัญชาติไทยเนื่องจากมารดา (ยาย) เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย ผลการพิสูจน์ดังกล่าว ย่อมทำให้เด็กหญิงวันดีได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักสายโลหิตด้วย เป็นต้น

กรณีที่สอง ถ้าบิดาเป็นคนสัญชาติไทย (ตามหลักสืบสายโลหิตจากบิดา) มารดาเป็นคนสัญชาติอื่นหรือไร้สัญชาติบุตรของ บุคคลดังกล่าวจะได้สัญชาติไทยโดยการเกิดก็ต่อเมื่อบิดาต้องจดทะเบียนสมรสกับมารดา หรือจดทะเบียนรับรองเด็กที่เกิดเป็นบุตร ของบิดาซึ่งจะทำให้บุตรมีบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายและมีสิทธิได้สัญชาติไทยจากบิดา ยกตัวอย่างเช่น เด็กหญิงลำพูเป็นบุตรของนาย มนัส บุคคลสัญชาติไทยกับนางฮารีย์ สัญชาติมาเลเซีย ซึ่งจดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมายของประเทมาเลเซีย เด็กหญิงลำพู ย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักสายโลหิตจากบิดา โดยผลของมาตรา 7(1) ไม่ว่าจะเกิดที่ประเทศไทยหรือเกิดนอกราชอาณาจักรไทย และไม่ว่าการจดทะเบียนสมรสหรือการจดทะเบียนรับรองบุตรจะกระทำภายหลังเด็กหญิงลำพูเกิดแล้วก็ตาม

หากนายมนัสไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับนางอารีย์ เด็กหญิงลำพูนไม่ได้สัญชาติไทย โดยการเกิดตามหลักสายโลหิตจากบิดาถึงแม่ จะมีบิดาเป็นคนสัญชาติไทย แต่มีใช้บิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ได้แก้ไขหลักการเรื่อง การได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักสายโลหิตจากบิดา โดยยอมรับให้บุตรได้สัญชาติไทย โดยการเกิดจากบิดาที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับมารดา หรือจดทะเบียนรับรองผู้เกิดเป็นบุตร แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องพิสูจน์ความสัมพันธ์ การเป็นบิดาของเด็กที่เกิดตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังเช่น เด็กชายอภิวัน ซึ่งเกิดที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นบุตรของนายอภิวันบุคคลสัญชาติไทยที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับนางสาวงามตา คนสัญชาติลาว เด็กชายอภิวันย่อมไม่ได้สัญชาติไทยตามมาตรา 7(1) แต่ถ้านายอภิวันพิสูจน์ได้ว่าตนมีความสัมพันธ์ในฐานะเป็นบิดาของเด็กชายอภิวันจริงโดยยื่นคำร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ได้แก่ นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขต ซึ่งบางรายอาจต้องใช้ผลการตรวจสารพันธุกรรมหรือ DNA ย่อมส่งผลทำให้เด็กชายอภิวันได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักสายโลหิตจากบิดา โดยที่บิดาไม่ต้องจดทะเบียนสมรสกับมารดาและไม่ต้องจดทะเบียนรับรองบุตรแต่อย่างใด ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 7 วรรคสอง พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ดังนั้น การพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตร เพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิดของบุตรจึงเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับเด็กที่เกิดนอกราชอาณาจักรไทยเพราะการได้สัญชาติไทยโดยการเกิดจะมีเพียงหลักสายโลหิตเท่านั้น นั่นเอง

สรุป

ปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่กลุ่มคนไร้สัญชาติเป็นปัญหาสำคัญอันส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ไม่ได้รับสัญชาติไทย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ การรักษาพยาบาลการเดินทาง หรือแม้กระทั่งสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ดังนั้น หากบุคคลดังกล่าวเป็นผู้อยู่ในเงื่อนไขการได้สัญชาติไทยไม่ว่าจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์ใด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนให้บุคคลที่ไร้สัญชาติไทยให้มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งสัญชาติ และการเข้าสู่ขั้นตอนและกระบวนการการขอสัญชาติอย่างถูกต้องและถูกช่องทาง ตลอดจน บรรลุถึงจุดหมายปลายทางได้เป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทย หากบุคคลเหล่านี้ได้รับสัญชาติไทยพวกเขาเหล่านี้จะช่วยพัฒนาประเทศและสังคมไทยให้เจริญก้าวหน้าต่อไปได้มากแค่ไหน เป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึง นอกจากนี้แนวทางปฏิบัติการได้มาซึ่งสัญชาติในบทความวิชาการฉบับนี้ไม่ได้วางแนวทางเฉพาะแต่นักเรียนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เท่านั้น หากแต่นำไปเป็นแนวทางในการขอสัญชาติของนักเรียนนักศึกษาจากสถาบันอื่นได้อีกด้วย

ดังนั้น กระบวนการสำรวจและศึกษาถึงสภาพปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่กลุ่มคนไร้สัญชาติ ตลอดจนการนำไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจทางกฎหมายและการแก้ไขปัญหาก็แก่นักศึกษากลุ่มคนไร้สัญชาติเพื่อให้สามารถเข้าถึงสิทธิการได้สัญชาติไทยได้ จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนานักศึกษาไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่งเสริมหลักการสิทธิมนุษยชนลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และหากสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปสู่การพัฒนาเป็นศูนย์ให้ความช่วยเหลือด้านสัญชาติในหน่วยงานกองพัฒนานักศึกษาได้ จะเป็นโอกาสสำหรับกลุ่มคนไร้สัญชาติให้เข้ามาเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความพยายามร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อแก้ไขปัญหานี้ โดยมีนโยบายและกฎหมายที่ครอบคลุม แต่ปัญหาในทางปฏิบัติยังคงเป็นสาเหตุหลักที่ยังไม่สามารถยุติวงจรไร้สัญชาติได้อย่างเด็ดขาด จึงส่งผลให้ยังมีนักศึกษาที่อยู่ในภาวะไร้สัญชาติอยู่นับแสนคนในหลาย ๆ พื้นที่ของประเทศไทยโดยเฉพาะคนกลุ่มน้อย

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดีโดยได้รับคำแนะนำและข้อมูลจาก คุณบุญส่ง แสงกฤษ ปลัดอำเภอเมืองจังหวัด เชียงใหม่ เป็นอย่างดี ผู้เขียนจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชุมพร ปัจจุสานนท์. (2546). *กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล เล่ม 1 สัญชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ดรณี ไพศาลพาณิชย์กุล. (2559). ในปีที่ 47 ของพลเมืองโดยหลักดินแดนที่ถูกทำให้เป็นอื่น, *วารสารนิติสังคมศาสตร์*, 12(2), 57-175.
- นิติพล คงสมบูรณ์. (2559). ปัญหาในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประพันธ์ เนติวุฒิ. (2547). *กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลและคดีอาญา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2563). *กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล*. (พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร. (2554). มายาคติแห่งสิทธิในสัญชาติ: มุมมองจากทฤษฎีในเรื่องจริง. *วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 4(1), 5-24.
- อัสชวรณ เปาะหะ. (2560). ปัญหาการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ กรณีศึกษา: บ้านปากหยวกป่าโซ ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. สาขาวิชานิติศาสตรบัณฑิตวิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.